

**LIETUVOS RESPUBLIKOS KREDITO ADMINISTRATORIŲ IR KREDITO PIRKĖJŲ
ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS VARTOJIMO KREDITO ĮSTATYMO NR. XI-
1253 2, 19, 22¹ STRAIPSNIŲ, 3 PRIEDO PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 12¹
STRAIPSNIU ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS SU NEKILNOJAMUOJU TURTU
SUSIJUSIO KREDITO ĮSTATYMO NR. XII-2769 3, 21, 33 STRAIPSNIŲ, PRIEDO
PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 17¹ STRAIPSNIU ĮSTATYMO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS LIETUVOS BANKO ĮSTATYMO NR. I-678 42 STRAIPSNIO IR 1, 3
PRIEDŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS JURIDINIŲ ASMENŲ
NEMOKUMO ĮSTATYMO NR. XIII-2221 1 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTŲ AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų Įstatymų projektų tikslai ir uždaviniai

Siekiant į nacionalinę teisę perkelti 2021 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2021/2167 dėl kredito administratorių ir kredito pirkėjų, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2008/48/EB ir 2014/17/ES (toliau – Direktyva), parengti šie įstatymų projektai: Lietuvos Respublikos kredito administratorių ir kredito pirkėjų įstatymo projektas (toliau – KAIKPI projektas), Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo Nr. XI-1253 2, 19, 22¹ straipsnių, 3 priedo pakeitimo ir Įstatymo papildymo 12¹ straipsniu įstatymo projektas (toliau – VKĮ projektas), Lietuvos Respublikos su nekilnojamoju turtu susijusio kredito įstatymo Nr. XII-2769 3, 21, 33 straipsnių, priedo pakeitimo ir Įstatymo papildymo 17¹ straipsniu įstatymo projektas (toliau – SNTSKĮ projektas), Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo Nr. I-678 42 straipsnio ir 1, 3 priedų pakeitimo įstatymo projektas (toliau – LBĮ projektas) ir Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo Nr. XIII-2221 1 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – JANĮ projektas) (toliau kartu – Įstatymų projektai)

Neveiksnios paskolos – paskolos, kai skolininkas nepajėgia atlikti numatytų mokėjimų, kad padengtų palūkanas arba grąžintų kreditą. Kai mokėjimai pradelsiami daugiau negu 90 dienų, vertinama, kad greičiausiai skolininko paskola bus negrąžinta, ir priskiriama neveiksnioms paskoloms. Dėl įvairių nepalankių ekonominių ir finansinių sukrėtimų (2008 metų finansų krizė, COVID-19 pandemija), Europos Sąjungos (toliau – ES) valstybėse narėse įmonės ir gyventojai dažniau patyrė su mokėjimais susijusių sunkumų ar net bankrutavo. Tai lėmė daugelyje valstybių narių išaugusias neveiksnius paskolas. Kadangi neveiksnios paskolos lemia mažesnes kredito įstaigų pajamas (palyginti su veiksniomis paskolomis), tai sumažina kredito įstaigų pelningumą, neigiamai veikia kapitalą, taip pat gali sumažinti kredito įstaigų galimybes skolinti gyventojams ir įmonėms bei kelti grėsmę finansiniam stabilumui.

Sprendžiant susikaupusių neveiksnių paskolų skaičiaus ir galimo jų kaupimosi ateityje problemą, priimta Direktyva, kuria siekiama plėtoti antrines neveiksnių paskolų rinkas ir mažinti kredito įstaigų balansuose esančių neveiksnių paskolų skaičių. Direktyva nedaro poveikio kitiems ES ir nacionaliniams teisės aktams, kuriuose nustatyti skolininkų apsaugos reikalavimai, taip pat papildomos apsaugos priemonės, kuriomis siekiama sumažinti galimą riziką, susijusią su neveiksnių paskolų pardavimu ar administravimu.

Įstatymų projektų tikslai – sureguliuoti kredito administravimo veiklą vykdančių subjektų veiklos vykdymo tvarką Lietuvoje ir užtikrinti didesnę teisinę aiškumą, susijusią su neveiksnių kredito sutarčių, sudarytų su kredito įstaigomis, pardavimu ir administravimu kredito pirkėjų vardu. Siekiama panaikinti kliūtis, trukdančias kredito įstaigoms perleisti neveiksnius paskolas kredito pirkėjams, ir užtikrinti skolininkų apsaugą. Įstatymų projektais siūloma nustatyti sistemą, skirtą kredito įstaigų sudarytų neveiksnių kredito sutarčių pirkėjams ir jų administratoriams, pagal kurią kredito administratoriai turėtų gauti veiklos licenciją ir jų veiklą prižiūrėtų priežiūros institucija.

Nauji reikalavimai sudarys sąlygas juridiniams asmenims vykdyti kredito administravimo veiklą, administruojant kreditoriaus teises pagal neveiksnią kredito sutartį arba pačią neveiksnią kredito sutartį, kurią sudarė Lietuvos Respublikoje ar kitoje ES valstybėje narėje įsteigta kredito

įstaiga. Pagerinus neveiksnių kredito sutarčių pardavimo trečiosioms šalims sąlygas, kredito įstaigos galės geriau valdyti kreditą ir sumažinti riziką. Taip bus siekiama būti pasirengus situacijoms, jei kredito įstaigų balansuose imtų didėti neveiksnių paskolų lygis, sudaryti galimybes veiksmingai tokių paskolų lygį mažinti, taip pat prisidedama prie antrinių neveiksnių paskolų rinkos plėtros Lietuvos Respublikoje ir visoje ES. Įstatymų projektais taip pat bus reglamentuojami kredito administratoriaus ir skolininko santykiai, siekiant užtikrinti didesnę pastarųjų apsaugą. Taip pat Įstatymų projektai prisidės prie tarpvalstybinės finansų sistemos integracijos – padidės ekonominės ir pinigų sąjungos atsparumas nepalankiems sukrėtimams, nes pagerės sąlygos tarpvalstybiniu mastu dalytis rizika privačiajame sektoriuje ir kartu sumažės būtinybė prisiimti riziką viešajam sektoriui.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektus parengė Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Finansų rinkų politikos departamento (direktorė Vilma Mačerauskienė, tel. (8 5) 239 0174) Kredito ir mokėjimų rinkų skyriaus vedėja Akvilė Kalantaitė, tel. (8 5) 239 0233.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Lietuvos nacionalinėje teisėje šiuo metu nėra specialaus neveiksnių kredito sutarčių administravimo ir perleidimo reglamentavimo ir taikomos bendros Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nuostatos, išskyrus Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo ir Lietuvos Respublikos su nekilnojamuoju turtu susijusio kredito įstatymo nuostatas, pagal kurias nustatyta kredito davėjo pareiga perleisti teises ir pareigas pagal *galiojančias* kredito sutartis tik į viešąjį vartojimo kredito davėjų sąrašą įrašytam asmeniui, išskyrus tam tikras išimtis.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

• KAIKPI projektas

Kredito administravimo veiklos reguliavimas

Įgyvendinant Direktyvos nuostatas, KAIKPI projekte siūloma reglamentuoti kredito administravimo veiklą, apibrėžiant kredito administratoriaus, kredito pirkėjo sąvokas, nustatyti jų veiklai, jų santykiams su skolininkais ir neveiksnius kredito sutartis perleidžiančiomis kredito įstaigomis taikomus reikalavimus, numatyti priežiūrą šių subjektų atžvilgiu. Pažymėtina, kad KAIKPI projekto reikalavimai būtų taikomi tik Lietuvos Respublikoje įsteigtiems kredito administratoriams, kurie verčiasi kreditoriaus teisių pagal neveiksnią kredito sutartį arba neveiksnių kredito sutarčių, sudarytų Lietuvos Respublikoje ar kitose ES valstybėse narėse įsteigtų *kredito įstaigų*, administravimu kredito pirkėjų vardu. Kredito įstaiga apibrėžiama kaip įmonė, kuri verčiasi indėlių ar kitų grąžintinų lėšų priėmimu iš visuomenės ir paskolų teikimu savo sąskaita. Tokios kredito įstaigos yra bankai, centrinės kredito unijos ir kredito unijos.

Kredito administravimas

KAIKPI projekte siūloma nustatyti reikalavimus kredito administratoriaus licencijai išduoti. Kredito administratoriai turėtų taikyti tinkamas valdymo tvarkos ir vidaus kontrolės sistemas, įskaitant rizikos valdymo ir apskaitos sistemas, taikyti politiką, kuria užtikrinamas skolininkų teisių apsaugą reglamentuojančių taisyklių laikymasis, teisingas ir kruopštus elgesys su skolininkais. Taip pat būtina turėti vidaus procedūras, kuriomis užtikrinamas tinkamas skolininkų skundų registravimas ir nagrinėjimas.

KAIKPI projekte taip pat siūloma nustatyti reputacijos ir kvalifikacijos reikalavimus kredito administratorių vadovams. Siekiant užtikrinti tinkamą kredito administratorių veiklą, išvengti skolininkų apsaugos sumažėjimo, nustatomi reikalavimai vadovams neturėti teistumo įrašų dėl atitinkamos nusikalstamos veikos, susijusios, be kita ko, su nuosavybe, finansine veikla, pinigų plovimu, sukčiavimu ar fizine neliečiamybe, ir kad jiems nebūtų taikoma nemokumo procedūra.

Vadovai taip pat turėtų veikti skaidriai, atitikti keliamus kvalifikacijos reikalavimus – turėti pakankamai žinių ir patirties, kad galėtų kompetentingai ir atsakingai vykdyti kredito administravimo valdymą.

Kredito administratorius gali dalį kredito administravimo veiklos perleisti vykdyti kredito administravimo paslaugų teikėjui. Tokiu atveju kredito administratorius turi informuoti priežiūros instituciją ir pateikti kredito administravimo paslaugų teikėjo tapatybės (vardas, pavardė ar pavadinimas) ir kontaktinius duomenis. Paskyrus kredito administravimo paslaugų teikėją vykdyti dalį kredito administravimo veiklos, atsakomybė už kredito administravimą lieka kredito administratoriui.

Teisė vykdyti kredito administravimą kitoje valstybėje

KAIKPI projektu užtikrinama kredito administratoriaus teisė užsiimti tarpvalstybine veikla. ES valstybėse narėse licenciją turintys kredito administratoriai galės vykdyti kredito administravimą, nepriklausomai nuo to, kurioje valstybėje narėje yra išduotas leidimas. Tai leis buveinės valstybėje narėje autorizuotiems kredito administratoriams teikti paslaugas kitose valstybėse narėse, kiekvieną kartą neatliekant atskiro leidimų išdavimo proceso. Taip bus išvengta pakartotinio licencijavimo, o tai sumažins išlaidas kredito administratoriams ir padidins rinkos patrauklumą naujiems rinkos dalyviams.

Kredito įstaigos informacijos pateikimas kredito pirkėjui

KAIKPI projekte siūloma nustatyti, kad kredito įstaiga kredito pirkėjui privalo pateikti būtiną informaciją apie kreditoriaus teises pagal neveiksnią kredito sutartį arba apie pačią neveiksnią kredito sutartį ir apie užtikrinimo priemones, kad kredito pirkėjas galėtų įvertinti kreditoriaus teisių pagal neveiksnią kredito sutartį arba pačios neveiksnios kredito sutarties vertę ir tos sutarties vertės susigrąžinimo tikimybę, prieš sudarydamas sutartį dėl kreditoriaus teisių pagal neveiksnią kredito sutartį arba dėl pačios neveiksnios kredito sutarties perleidimo. Kredito pirkėjas turi užtikrinti kredito įstaigos pateiktos informacijos apsaugą ir verslo duomenų konfidencialumą. Kredito įstaiga, kuri perleidžia kreditoriaus teises pagal neveiksnią kredito sutartį arba pačią neveiksnią kredito sutartį, turi ne rečiau kaip kas 6 mėnesius pateikti priežiūros institucijai ir priimančiosios valstybės narės priežiūros institucijai duomenis ir informaciją, susijusius su neveiksnia kredito sutartimi.

Nustatomi kredito administratoriaus ir kredito pirkėjo sutartiniai santykiai

KAIKPI projekto nuostatomis užtikrinama, kad kredito administratoriaus pareigos kredito pirkėjo atžvilgiu nepasikeičia, kai dalis kredito administravimo veiklos perduodama kredito administravimo paslaugų teikėjams.

KAIKPI projekte taip pat nustatomi reikalavimai dėl rašytinio kredito administratoriaus ir kredito pirkėjo susitarimo. Kai kredito pirkėjas paveda neveiksnios kredito sutarties valdymą ir vykdymo užtikrinimą kredito administratoriui, jis perduoda savo teises ir pareigas, taip pat ir savo tiesioginį kontaktą su skolininku kredito administratoriui, tačiau pasilikdamas galutinę atsakomybę. Todėl kredito pirkėjo ir kredito administratoriaus santykiai turėtų būti aiškiai nustatyti rašytiniame kredito administravimo susitarime, kaip reikalaujama KAIKPI projekte.

Kredito pirkėjo atstovo paskyrimas

Kredito pirkėjai, patys nevykdantys kredito administravimo, privalo paskirti atstovą valstybėje narėje, kuris palaikytų ryšius su priežiūros institucijomis. Kredito pirkėjo atstovas yra atsakingas už kredito pirkėjų įpareigojimų pagal Lietuvos Respublikos kredito administratorių ir kredito pirkėjų įstatymą vykdymą ir nedaro poveikio kredito administratorių pareigoms. Perleisdami neveiksnius kredito sutartis kredito pirkėjai turėtų kartą per pusmetį apie tai informuoti buveinės valstybės narės kompetentingą instituciją, pateikdami apibendrinto lygmens informaciją bent apie bendrą neapmokėtą perleisto kredito portfelio sumą, taip pat į ją įtrauktų kreditų skaičių ir dydį, ir nurodyti, ar į perleidimą įtrauktos su vartotojais sudarytos kredito sutartys. Kiekvienu atveju, kai

portfelis perleidžiamas vykdant vieną sandorį, suteikiama informacija turėtų apimti kredito pirkėjo arba kredito pirkėjo atstovo ES valstybėje juridinio asmens kodą ir adresą.

Skolininko apsauga

KAIKPI projekte numatoma, kad kredito įstaigai perleidus neveiksnią kredito sutartį kredito pirkėjui skolininko padėtis neturėtų tapti prastesnė, nei prieš parduodant neveiksnią kredito sutartį kredito pirkėjui.

Nustatomi kredito administratoriaus ir kredito pirkėjo santykių su skolininku palaikymo principai. KAIKPI projekte siūloma nustatyti, kad kredito administratoriai ir kredito pirkėjai turėtų visada veikti sąžiningai, teisingai skolininkų atžvilgiu, gerbti jų privatumą. Prieš pirmą skolos išieškojimą ir kiekvieną kartą, kai to prašo skolininkai, kredito administratoriai turi pateikti informaciją skolininkams, be kita ko, apie įvykusį neveiksnios kredito sutarties perleidimą, kredito pirkėjo ir kredito administratoriaus, jei jis paskirtas, tapatybę ir kontaktinius duomenis, taip pat informaciją apie skolininko mokėtinas sumas ir atitinkamą pareiškimą, kad toliau taikoma visa atitinkama ES ir nacionalinė teisė.

Skolininko lėšų apsaugos reikalavimai

Kai kredito administratorius gauna ir turi lėšų iš skolininkų, o kredito administratoriai ketina užsiimti šia veikla kaip savo verslo modelio dalimi, kredito administratoriams taikomi papildomi tokių lėšų apsaugos reikalavimai, t. y. kredito administratorius lėšas, gautas iš skolininkų ir jas laikydamas, turi apsaugoti, atskirdamas šias lėšas nuo savo ir kitų fizinių arba juridinių asmenų lėšų. Kredito administratorius iš skolininkų gautas lėšas turi laikyti atskiroje depozitinėje sąskaitoje, atidarytoje atitinkamoje kredito įstaigoje, ir imtis priemonių, užtikrinančių kredito pirkėjo (-ų) nuosavybės teisių apsaugą, ypač jeigu kredito administratorius yra nemokus. Tokios priemonės pirmiausia yra aiškus lėšų nuosavybės teisinio statuso nustatymas, t. y. atidarant sąskaitą nurodymas kredito įstaigai, kad konkrečios joje saugomos lėšos yra klientų (kredito pirkėjų), o ne paties kredito administratoriaus nuosavybė.

KAIKPI projekte siūlomas nustatyti lėšų atskyrimo principas skirtas kredito administratoriaus ir jo klientų (kredito pirkėjų) santykiams reguliuoti, taip pat kredito administratorių klientams kredito administratoriaus bankroto atveju apsaugoti, kad išieškojimai pagal kredito administratoriaus prievolės nebūtų nukreipti į kredito administratoriaus klientų lėšas.

Skundų ir ginčų nagrinėjimo tvarkos nustatymas

KAIKPI projekte nustatoma skundų registravimo ir nagrinėjimo tvarka. Kredito administratorius įsipareigoja neatlygintinai nagrinėti gautus skolininko skundus – Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo nustatyta tvarka ir per 15 darbo dienų nuo skundo gavimo dienos pateikti išsamų, motyvuotą, dokumentais pagrįstą atsakymą. Išskirtiniais atvejais šis terminas gali būti pratęstas iki 35 darbo dienų.

Viešai visuomenei prieinama informacija

Skatinant skaidrumą ir informacijos prieinamumą, KAIKPI projekte numatomas viešasis kredito administratorių sąrašas, priežiūrimas priežiūros institucijos. Šis sąrašas, kiek tai susiję su veiklos leidimus turinčių kredito administratorių skaičiumi ir tapatybe, turėtų būti nuolat atnaujinamas ir viešai prieinamas priežiūros institucijos interneto svetainėje.

Priežiūra

Priežiūros institucija Lietuvos bankas atlieka kredito administratorių, įskaitant jų filialus kitose valstybėse narėse, ir kredito administravimo paslaugų teikėjų priežiūrą. Priežiūra būtų atliekama vadovaujantis Lietuvos banko įstatymu, Kredito administratorių ir kredito pirkėjų įstatymu ir kitais teisės aktais, kurių laikymosi priežiūra priskirta priežiūros institucijai. Priežiūros institucija atlieka šias funkcijas:

- 1) išduoda arba atsisako išduoti kredito administratoriaus licenciją arba ją panaikina;

2) savo nustatyta tvarka nagrinėja skolininkų pateiktus skundus, susijusius su kredito administratoriumi, kredito pirkėju ar kredito administravimo paslaugų teikėju;

3) atlieka patikrinimus, taiko poveikio priemones;

3) atlieka kitas Kredito administratorių ir kredito pirkėjų įstatyme ir kituose įstatymuose, reglamentuojančiuose finansų rinkų veiklą, nustatytas funkcijas.

Taip pat KAIKPI projekte nustatyti laikotarpiai, per kuriuos Lietuvos bankas turi informuoti pareiškėją, siekiantį gauti kredito administravimo licenciją, apie apsisprendimą išduoti licenciją ar jos neišduoti. Nustatyta, kad priežiūros institucija per 45 dienas nuo prašymo išduoti licenciją gavimo dienos turi įvertinti, ar pateikti visi dokumentai, duomenys ir (arba) informacija, reikalingi sprendimui dėl licencijos išdavimo priimti. Taip pat Lietuvos bankas ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo visų dokumentų, duomenų ir (ar) informacijos, reikalingų sprendimui priimti, gavimo dienos, privalo priimti sprendimą dėl licencijos išdavimo ir apie tai raštu pranešti prašymą pateikusiam juridiniam asmeniui. Pastebima, kad šie terminai yra ilgesni nei Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.79 straipsnio 2 dalyje nustatytas *30 dienų* licencijos išdavimo arba motyvuoto atsisakymo išduoti licenciją pateikimo terminas, išskyrus tuos atvejus, kai įstatymuose pagrįstai nustatytas ilgesnis terminas. KAIKPI projekte ilgesnio termino nustatymas grindžiamas Direktyvoje nustatytais laikotarpiais.

Asmens duomenų apsauga

KAIKPI projekte numatoma, kad kredito administratorius yra įsipareigojęs saugoti ir tvarkyti susirašinėjimo su kredito pirkėju ir skolininku informaciją, kredito administravimo sutartį, įrašus apie kredito administravimo paslaugų teikėjui duotus nurodymus ir kitą informaciją, nurodytą KAIKPI projekto 33 straipsnyje, ne trumpiau kaip 5 metus, išskyrus atvejus, jeigu kituose teisės aktuose nustatytas ilgesnis informacijos ir dokumentų saugojimo terminas.

Poveikio priemonių taikymo pagrindų ir tvarkos nustatymas

KAIKPI projekte numatoma priežiūros institucijos teisė už įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimų pažeidimus kredito administratoriams, kredito pirkėjams ir kredito pirkėjų atstovams (jeigu taikoma) taikyti poveikio priemones, kurios galėtų apimti priežiūros institucijos įspėjimą, kredito administravimo veiklos sustabdymą, licencijos panaikinimą ir kitas poveikio priemones, nurodytas KAIKPI projekte.

Taip pat KAIKPI projekte numatytas ir baudų skyrimas. Juridiniam asmeniui skiriamos baudos dydis nustatomas atsižvelgus į jo bendrąsias metines pajamas, nustatytas pagal paskutinių sudarytų (pasirašytų) metinių finansinių ataskaitų duomenis. Taip pat priežiūros institucija, nustatydamą baudos dydį, turi atsižvelgti į pažeidimų sunkumą, asmens kaltę, ankstesnius asmens padarytus pažeidimus, gautą naudą ar padarytą žalą bei į kitas lengvinančias ar sunkinančias aplinkybes. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad skiriant baudą fiziniam asmeniui turės būti atsižvelgiama į jo finansinį pajėgumą, kaip tai nustatyta Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo 43³ straipsnio 7 dalies 3 punkte. KAIKPI projekte siūlomi piniginių baudų dydžiai pasirinkti siekiant užtikrinti tokių baudų atgrasomąjį poveikį ir atsižvelgiant į kituose finansų rinkų veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose (pavyzdžiui, Su nekilnojamuoju turtu susijusio kredito įstatyme, Lietuvos Respublikos mokėjimo įstaigų įstatyme) nustatytus piniginių baudų dydžius, taikomus finansų rinkų dalyviams, kurių keliama rizika, veiklos reikalavimai yra panašūs į subjektų, kuriems taikomas KAIKPI projektas.

KAIKPI projekte numatyta, kad už šiurkščius įstatymų pažeidimus kredito administratoriui gali būti panaikintas licencijos galiojimas. KAIKPI, kaip ir Direktyvoje, nėra apibrėžta šiurkštaus pažeidimo sąvoka. Šiurkščių pažeidimų apibrėžimas įstatyme sudarytų riziką, kad tam tikri svarbūs pažeidimai gali būti neapimti, o tai sudarytų sunkumų priežiūros institucijai laiku ir tinkamai reaguoti kilus grėsmei vartotojų (skolininkų) ar viešiesiems interesams. Tačiau KAIKPI projekte siūloma nustatyti kriterijus, į kuriuos priežiūros institucija turėtų atsižvelgti, vertindama, ar padarytas pažeidimas yra šiurkštus. Bet koku atveju licencijos galiojimas gali būti panaikintas tik esant reikšmingiems pažeidimams, kai kitos poveikio priemonės neveikia. Priežiūros institucija, taikydama

poveikio priemonės, privalo vadovautis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – VAI) nuostatomis. VAI 30 straipsnio 1 dalies 1 punkte numatytas minimalios ir proporcingos ūkio subjektų veiklos priežiūros naštos principas. Šis principas reiškia, kad ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių subjektų veiksmai privalo būti proporcingi ir tinkami siekiamam tikslui įgyvendinti, proporcingi ūkio subjektų dydžiui ir administraciniais gebėjimams, atliekami siekiant kuo mažiau trikdyti ūkio subjektų veiklą; poveikio priemonės ūkio subjektams taikomos tik tada, kai ūkio subjektų veiklos priežiūros tikslų negalima pasiekti kitu būdu (*ultima ratio*); poveikio priemonės yra proporcingos pažeidimo pobūdžiui ir juo padarytai žalai. Lietuvos banko įstatymo 43³ straipsnio 7 dalyje nustatyta, į kokias aplinkybes Lietuvos bankas turi atsižvelgti skirdamas poveikio priemones (pažeidimo sunkumą, trukmę, kaltę, pažeidimo pasekmes, gauta naudą ir kt.). Taigi nacionalinėje teisėje nustatyta pakankamai kriterijų, kuriais remiantis vertinami šiurkštūs pažeidimai.

Duomenų apie skolininkus teikimas priežiūros institucijai

KAIKPI projekte siūloma nustatyti kredito administratorių, atitinkančių priežiūros institucijos nustatyta tvarka apskaičiuotą reikšmingumo kriterijų pagal užimamą rinkos dalį, pareigą teikti priežiūros institucijai duomenis apie skolininkus, kurių paskolas administruoja. Tokie duomenys būtų teikiami į Lietuvos banko tvarkomą Paskolų rizikos duomenų bazę (toliau – PRDB). PRDB tikslas – užtikrinti veiksmingą kredito sistemos funkcionavimą ir Lietuvos banko teisę gauti reikalingą informaciją priežiūros ir politikos, susijusios su finansų sistemos stabilumu, pinigų politikos vykdymo funkcijoms atlikti, statistikos tikslais, sudaryti Lietuvos bankui, kredito davėjams sąlygas įvertinti paskolos gavėjų patikimumą teikiant į PRDB ir gaunant iš jos duomenis apie paskolos gavėjų gautas paskolas bei jų grąžinimą. Atkreiptinas dėmesys, kad PRDB tikslas, visų pirma, yra veiksmingo kredito sistemos funkcionavimo užtikrinimas, kuris yra svarbi sąlyga siekiant makroprudencinės politikos tikslo – finansų sistemos stabilumo apsaugos, kad būtų užtikrintas tvarus finansų sektoriaus įnašas į ekonomikos augimą. Siekiant veiksmingo kredito sistemos veikimo, būtina užtikrinti, kad kredito davėjai galėtų laiku gauti išsamią informaciją apie jų esamų ir potencialių klientų visus skolinius įsipareigojimus, kreditų kokybę ir kitą informaciją, kurios reikia kredito rizikai tinkamai įvertinti. Analogiškos nuostatos dėl duomenų teikimo į PRDB įtvirtintos Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymo 4 straipsnio 7 dalyje, Lietuvos Respublikos nacionalinės plėtros įstaigos įstatymo 17¹ straipsnyje, Su nekilnojamuoju turtu susijusio kredito įstatymo 15 straipsnio 2 dalyje.

Dėl galiojančio teisinio reguliavimo poveikio ex post vertinimo nuostatos

KAIKPI projekte nesiūloma įtvirtinti nuostatos dėl poreikio atlikti galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimą (toliau – vertinimas), nes, remiantis Direktyvos 30 straipsniu, už šį vertinimą atsakinga Europos Komisija. Vertinimas turi būti atliktas ne vėliau kaip iki 2026 m. gruodžio 29 d. Kai Europos Komisija atlieka vertinimą, paprastai sudaro sutartis su konsultantais, kurie, be kita ko, atlikdami rinkos dalyvių, vartotojų asociacijų, priežiūros institucijos, atitinkamos ministerijos apklausas, atlieka analizę, kaip Direktyvą perkeltantys nacionaliniai teisės aktai įgyvendinami kiekvienoje valstybėje narėje. Surinkta informacija ir atliktos analizės išvados pateikiamos Europos Komisijai, kuri, nustačiusi reguliavimo trūkumų, gali paskelbti teisinį pasiūlymą, kuriuo siūloma keisti tam tikras Direktyvos nuostatas. Europos Komisija, prieš parengdama ir paskelbdama teisinį pasiūlymą dėl Direktyvos peržiūros, taip pat rengia ir viešas konsultacijas.

• *VKĮ projektas*

VKĮ projektu numatoma Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymą papildyti straipsniu, įpareigojančiu vartojimo kredito davėją informuoti vartojimo kredito gavėją apie vartojimo kredito sutarties sąlygų pakeitimą. Prieš vienašališkai pakeisdamas vartojimo kredito sutarties sąlygas, vartojimo kredito davėjas privalės vartojimo kredito gavėjui pateikti vartojimo

kredito sutarties pakeitimų aprašymą ir kitą su vartojimo kredito sutarties pakeitimais susijusią informaciją, nurodytą VKĮ projekto 12¹ straipsnyje.

Taip pat VKĮ projektu numatoma nuostata, pagal kurią vartojimo kredito davėjas įgis teisę nutraukti vartojimo kredito sutartį, be kita ko, prieš tai įvertinęs turimą informaciją apie vartojimo kredito gavėją, ar vartojimo kredito davėjas išnaudojo visas objektyviai įmanomas galimybes ir priemones, kad būtų vykdomi vartojimo kredito sutartyje nustatyti įsipareigojimai, tokias kaip kredito refinansavimą, įsipareigojimų pagal vartojimo kredito sutartį vykdymo atidėjimą, vartojimo kredito sutarties termino pratęsimą ar kitus vartojimo kredito restruktūrizavimo būdus.

Siekiant užtikrinti, kad vartojimo kredito gavėjas žinotų apie savo teisę pateikti vartojimo kredito davėjui prašymą dėl galimybių taikyti vartojimo kredito restruktūrizavimo būdus, VKĮ projektu siūloma įtvirtinti vartojimo kredito davėjo pareigą apie tokią teisę informuoti kredito gavėją. Taip pat siūloma nustatyti ir vartojimo kredito gavėjo, kuris nevykdo įsipareigojimų pagal vartojimo kredito sutartį arba netinkamai juos vykdo, pareigą bendradarbiauti su vartojimo kredito davėju, siekiant labiau subalansuoti vartojimo kredito davėjo ir vartojimo kredito gavėjo santykius, kai vartojimo kredito davėjas aktyviai siekia bendradarbiauti su skolininku, tačiau pastarasis tą daryti vengia (pavyzdžiui, neatsako į vartojimo kredito davėjo pateiktus pasiūlymus, o pritaikius kredito restruktūrizavimo būdus, savo įsipareigojimų vis tiek nevykdo, po to vėl teikia prašymą pasiūlyti naujus kredito restruktūrizavimo būdus, arba nededa pastangų tinkamai vykdyti įsipareigojimus, nors turimi duomenys apie vartojimo kredito gavėją rodo, kad vartojimo kredito davėjas yra finansiškai pajėgus įvykdyti įsipareigojimus).

- *SNTSKĮ projektas*

SNTSKĮ projektas pildomas straipsniu, įpareigojančiu kredito davėją apie vartojimo kredito sutarties sąlygas ir sąlygų pakeitimą informuoti kredito gavėją.

SNTSKĮ projekte numatoma praplėsti įsipareigojimų pagal kredito sutartį nevykdymo ar netinkamo vykdymo valdymo nuostatas, įtraukiant kredito davėjo įpareigojimą pasiūlyti galimus kredito gavėjo įsipareigojimų pagal kredito sutartį tolesnio vykdymo būdus ir (arba) priemones, tokias kaip kredito refinansavimą, įsipareigojimų pagal kredito sutartį vykdymo atidėjimą, ar kitus kredito restruktūrizavimo būdus.

- *LBĮ projektas*

LBĮ projekte numatoma praplėsti Lietuvos banko prižiūrimų finansų rinkos dalyvių sąrašą, įtraukiant kredito administratorius. LBĮ projekte numatoma, kad Lietuvos bankas vykdys kredito administratorių veiklos priežiūrą ir kitas Kredito administratorių ir kredito pirkėjų įstatyme Lietuvos bankui priskirtas funkcijas. Taip pat nustatomas maksimalus įmokų kredito administratoriams dydis, siekiantis 3 000 eurų. Įmokos dydis nustatytas atsižvelgiant į kiek įmanoma panašesnių subjektų esamą įmokų modelį. Šiuo atveju pasiūlytas toks dydis, kuris nustatytas sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjams ir tarpusavio skolinimo platformos operatoriams, kurių veikla panašiausia į kredito administratorių veiklą.

- *JANĮ projektas*

JANĮ projektas papildomas nuostata, pagal kurią šis įstatymas taikomas tiek, kiek jis neprieštarauja Kredito administratorių ir kredito pirkėjų įstatymui.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant Įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymų projektus, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymų projektai neturės įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Lietuvos kredito įstaigose neveiksnių paskolų lygis yra vienas žemiausių ES. 2023 metų antrąjį ketvirtį jis siekė 0,66 procento, kai ES bankų sektoriaus vidurkis tuo pačiu laikotarpiu siekė 1,88 procento. Palyginti po 2009 metų krizės tokios paskolos sudarė net 20 procentų Lietuvos kredito įstaigų paskolų portfelio. Šiuo metu situacija finansų sektoriuje yra stabili – kredito įstaigų sukaupti dideli kapitalo ir likvidumo rezervai rodo kredito įstaigų pajėgumą atlaikyti galimus sukrėtimus net esant labai nepalankių ekonominių sąlygų scenarijui. Įstatymų projektais, kuriais įgyvendinama Direktyva (ES) 2021/2167, siekiama efektyviai pasirengti situacijoms ateityje, jeigu neveiksnių kredito sutarčių skaičius kredito įstaigų balansuose pradėtų reikšmingai didėti. Įstatymų projektų siūlomų nuostatų įgyvendinimas sustiprintų finansinį stabilumą sektoriuje ir sumažintų finansinius išteklius, skirtus neveiksniam kreditui administruoti. Įstatymų projektai sudarys vienodas sąlygas juridiniams asmenims vykdyti kredito administravimo veiklą, taip bus skatinama konkurencija ir gerinama investicinė aplinka. Taip pat pažymėtina, kad Įstatymų projektų nuostatomis užtikrinama, kad kreditoriaus pasikeitimas kredito įstaigoms perleidus neveiksnius kredito sutartis ar teises pagal neveiksnius kredito sutartis vartotojų (skolininkų) interesų apsaugai įtakos neturėtų. Be to, įgyvendinus Įstatymų projektus, įmonėms, ketinančioms vykdyti kredito administravimą, atsivers didesnė ES rinka, t. y. tokios įmonės, gavusios kredito administratoriaus licenciją Lietuvos Respublikoje, galės teikti savo paslaugas tarpvalstybiniu mastu bet kurioje ES valstybėje narėje be papildomo licencijavimo ir su tuo susijusių papildomų veiklos kaštų.

8. Ar Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymų projektus, kitų įstatymų keisti nereikės.

10. Ar Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas, o Įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. KAIKPI projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai suderinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar Įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir ES dokumentus

Įstatymų projektai neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir ES dokumentams.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymų projektams įgyvendinti bus parengti ir priimti reikalingi Lietuvos banko teisės aktai, taip pat bus parengtas ir priimtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. gruodžio 15 d. nutarimo Nr. 1458 „Dėl Konkrečių valstybės rinkliavos dydžių sąrašo ir Valstybės rinkliavos mokėjimo ir grąžinimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“, siekiant nustatyti rinkliavos už kredito administratoriaus licencijos išdavimą ir pakeitimą dydį.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymų įgyvendinimas papildomų išlaidų iš valstybės, savivaldybių biudžetų ar kitų valstybės fondų nepareikalaus.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Specialistų vertinimų ir išvadų dėl Įstatymų projektų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną „Eurovoc“

„Kredito administratorius“, „kreditorius“, „kredito pirkėjas“, „neveiksni kredito sutartis“, „kredito administravimo veikla“, „kredito administratoriaus licencija“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.
